

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет
Кафедра етнології та краєзнавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з науково-педагогічної та
навчальної роботи

2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КРАСНОМОВСТВО У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
ІСТОРИКА -ЕКСКУРСОВОДА
для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
спеціалізація
вид дисципліни

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
перший (бакалаврський) рівень
Краєзнавство, екскурсознавство та історико-культурний туризм
основна

Форма навчання	<u>денна</u>
Навчальний рік	<u>2022/2023</u>
Семестр	<u>5</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>3</u>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<u>українська</u>
Форма заключного контролю	<u>залік</u>

Викладач: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

Пролонговано: на 2022/2023 н.р.

(підпис, ПІБ, дата)

на 2023/2024 н.р.

(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Казьмирчук Марія Григорівна, доктор історичних наук, доцент, доцент кафедри етнології та краєзнавства.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри етнології та краєзнавства

_____ (Капелюшний В. Н.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Протокол № 16 від «30» 06 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» 08 2021 року № 7

Голова науково-методичної комісії

«29» 08 2021 року
_____ (Терес Н.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – надання студентам необхідних навичок та знань для успішного та ефективного використання мовленнєвого мистецтва у ролі історичного екскурсовода.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати:* найважливіші факти, події та процеси з історії України.
2. *Вміти:* критично аналізувати різноманітну інформацію, самостійно підбирати літературу та працювати з джерелами; працювати самостійно та в команді.
3. *Володіти:* здатністю до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; готовністю до саморозвитку, самореалізації, використання творчого потенціалу; готовністю до публічного виступу за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Курс «Красномовство у професійній діяльності історика-екскурсовода» призначений для надання студентам навичок ефективного публічного виступу та комунікації у ролі історика-екскурсовода. Поєднання історичних знань з вміннями ефективно спілкуватися та передавати інформацію є ключовим для успішної роботи в цій професійній галузі. Під час курсу студенти ознайомляться з основними принципами ораторського мистецтва, вивчатимуть техніки публічного виступу, підготовки наукових презентацій та екскурсійних програм. Особлива увага буде приділена розвитку навичок артикуляції, голосового контролю, використання мовних засобів для ефективного впливу на аудиторію. Метою курсу є підготовка студентів до вміння виступати перед аудиторією з різним рівнем підготовки, включаючи інтерактивні історичні екскурсії, лекції та наукові доповіді. В результаті вивчення курсу студенти будуть здатні передавати історичні факти та події в доступній та захопливій формі, зацікавлюючи та надихаючи свою аудиторію. Курс «Красномовство у професійній діяльності історика-екскурсовода» допоможе студентам розвинути вміння публічного виступу, набутти практичних навичок ефективного комунікації та стати відомими експертами в сфері історії та екскурсійного супроводу.

4. Завдання (навчальні цілі):

- ознайомлення студентів із історією розвитку світової та вітчизняної риторики;
- вивчення основних законів ораторського мистецтва; видів та жанрів красномовства;
- оволодіння методикою підготовки промови, мовними та невербальними засобами риторики;
- формування навичок культури ораторського мовлення та мовленнєвого етикету;
- здобуття практичних навичок проголошення промов;
- засвоєння основних способів впливу на аудиторію, невербальних засобів риторики.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація*; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумкові оцінці з
Код	Результат навчання			
1.1	<i>Знати основні етапи розвитку світової та вітчизняної риторики.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота</i>	<i>10%</i>
1.2	<i>Знати основні закони ораторського мистецтва; види та жанри красномовства.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота</i>	<i>10%</i>

1.3	<i>Знати специфіку та принципи публічного виступу.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>контрольна робота</i>	<i>10%</i>
2.1	<i>Вміти використовувати методику підготовки промови, мовних та невербальних засобів риторики.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>письмове завдання</i>	<i>40%</i>
			<i>контрольна робота</i>	<i>10%</i>
2.2	<i>Вміти вільно використовувати отримані теоретичні знання щодо культури ораторського мовлення та мовленнєвого етикету.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	<i>10 %</i>
4.1	<i>Прийняти і обґрунтувати рішення щодо способів реалізації практичних навичок проголошення промов та нести відповідальність за використання основних способів впливу на аудиторію, невербальних засобів риторики.</i>	<i>Лекція, самостійна робота</i>	<i>Підсумкова контрольна робота</i>	<i>10 %</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	4.1
Програмні результати навчання						
ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.	+	+	+	+	+	+
ПРН 15. Вміти розробляти краєзнавчі та інші види екскурсій і турів пізнавального характеру.	+	+	+	+	+	+
ПРН 16. Вміти організувати краєзнавчі та інші види екскурсій і турів пізнавального характеру.	+	+	+	+	+	+
ПРН 17. Вміти розробляти екскурсії та тури історико-культурного спрямування.				+	+	+
ПРН18. Вміти впроваджувати та організувати тематичні екскурсії та тури на основі історико-культурної спадщини України та країн світу.	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання*:

Контрольна робота з тем ЗМ (тест): РН 1.1, 1.2, 1.3, 2.1 — 40 балів / 24 балів.

Завдання з перевірки самостійної роботи ЗМ: РН 2.1 – 40 балів / 24 балів.

Підсумкова контрольна робота (залік) РН 2.2, 4.1 – 20 балів / 12 балів.

*Примітка: максимальний бал / пороговий бал для отримання позитивної оцінки.

- підсумкове оцінювання – залік.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем змістового модуля (бали, отримані за модульну контрольну роботу (у формі тестування); бали, отримані за виконання завдання самостійної роботи; бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу).

(Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік письмових завдань самостійної роботи, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу складається з 1 змістового модуля. Змістовий модуль включає в себе лекції, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу курсу.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (контрольна робота, письмове завдання) і підсумковий контроль (залік). Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестровий контроль 80 балів; підсумковий контроль (залік) – 20 балів).

Змістовий модуль		Підсумкова контрольна робота (залік)
80 залікових балів (максимум)		20 балів (максимум)
Самостійна робота	Модульний контроль	
40 (максимум)	40 (максимум)	

Самостійна робота

Основним завданням самостійної роботи є розширення та поглиблення студентами теоретичних знань з дисципліни. Самостійної роботи включає два завдання:

І. Після завершення кожної лекції, студентам будуть надані чотири проблемні питання, які є завданнями для самостійної роботи. Одне завдання надсилається після кожної лекції. Виконання цих завдань перевіряється на початку наступної лекції у формі усного опитування. Кожне питання оцінюється в діапазоні від 0 до 5 балів, при цьому максимальна сума можливих балів за всі чотири питання складає 20 балів.

Критерії оцінювання відповіді на одне питання:

1. Точність відповіді. Оцінюється наскільки відповідь студента є коректною та повною з точки зору обраного питання (1 бал).
2. Глибина розуміння. Оцінюється наскільки студент продемонстрував розуміння глибоких аспектів обраної теми та здатність аналізувати її (1 бал).
3. Логічність викладу. Оцінюється наскільки відповідь структурована та логічно викладена, чи має послідовність та зв'язок між аргументами (1 бал).
4. Використання доказів. Оцінюється наявність конкретних прикладів, цитат або даних, які

підтверджують відповідь студента(1 бал).

5. Здатність аргументації. Оцінюється здатність студента обґрунтовано висловлювати свою думку та використовувати аргументи для підтримки своєї відповіді (1 бал).

II. Одна презентація віртуальної екскурсії одного туристичного об'єкта (на вибір студента) не пізніше останньої лекції. Виконання самостійної роботи студентів у вигляді однієї презентації віртуальної екскурсії одного туристичного об'єкта (на вибір студента) оцінюється в діапазоні від 1 до 20 балів.

Критерії оцінювання презентації:

1. Вміння вибору об'єкта. Оцінюється наскільки обраний туристичний об'єкт відповідає тематиці курсу та якісно вибраний та обґрунтований студентом – 2 бали.
2. Зміст та інформація. Оцінюється наскільки презентація містить достатньо деталей, цікавої та релевантної інформації про обраний об'єкт – 2 балів.
3. Структура та логіка. Оцінюється наявність чіткої структури презентації, послідовності подачі інформації та логічний зв'язок між різними елементами – 2 бали.
4. Використання візуальних засобів. Оцінюється наявність і якість візуальних матеріалів, таких як фотографії, відео, графіка, які доповнюють презентацію та роблять її більш інформативною та привабливою – 2 бали.
5. Якість розповіді. Оцінюється структура та зміст усної розповіді студента під час презентації, його здатність підтримувати інтерес аудиторії та передавати інформацію чітко та доступно – 2 бали.
6. Вміння взаємодіяти з аудиторією. Оцінюється здатність студента взаємодіяти з аудиторією, відповідати на запитання та коментарі, створюючи активну обмін інформацією – 4 бали.
7. Оригінальність та творчість. Оцінюється ступінь оригінальності та творчості під час підготовки та проведення презентації – 4 бали.
8. Загальне враження. Оцінюється враження, яке залишила презентація, її цілісність та вплив на аудиторію – 2 бали.

Модульний контроль

У курсі передбачено 1 *змістовий модуль* та 1 *модульну контрольну роботу*. По завершенні вивчення змістового модуля студент складає модульний контроль (МК). Участь всіх студентів в контрольному заході обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі та виконується на останньому занятті змістового модуля. Тест містить 20 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів, яку можна набрати за МК – 40 балів.

Підсумкова контрольна робота (залік)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 10 балів за одне завдання):

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	9 – 10 балів;
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу	6 – 8 балів;
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	4 – 5 балів;
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2 – 3 балів;
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1 бал.

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, завдання самостійної роботи).

Умовою допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 40 балів (*критично-розрахунковий мінімум*). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни. **Рекомендований мінімум** для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – **48 балів**.

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова	ПКР (підсумкова контрольна)	Підсумкова

	кількість балів	робота) / залік	оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>60</i>
Максимум	80	20	100

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються відповідно до чинних в Університеті нормативних документів.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять.

№	Назва лекції	Кількість годин	
		Лекції	Самостійна робота
Змістовий модуль			
1	Вступ. Основні поняття курсу	1	1
2	Основні риси та ранній розвиток красномовства Давнього Сходу	2	4
3	Античне ораторське мистецтво	2	4
4	Красномовство біблійних проповідників	2	4
5	Ораторське мистецтво в середні віки	2	4
6	Розвиток красномовства в Європі Нового часу	2	4
7	Історія розвитку ораторського мистецтва в Україні	2	4
8	Закони красномовства та їх роль в професійній діяльності	2	4
9	Стили мовлення та їх вплив на сприйняття інформації.	2	4
10	Техніки публічного виступу: залучення уваги та підтримання інтересу аудиторії.	2	4
11	Ефективність мовленнєвих засобів: метафори, аналогії, гіперболи. Використання голосу та міміки у красномовстві.	2	4
12	Впливова комунікація: засоби переконання та впливу на слухачів.	1	3
13	Адаптація стилю мовлення до різних типів аудиторії.	1	2
14	Мовні засоби для створення образів та наочності в розповіді.	1	2
15	Використання питань у публічних виступах: ефективність та роль.	1	2
16	Мовленнєва етика в професійному спілкуванні та виступах.	1	2
17	Артикуляція та дикція: засоби покращення вимови.	1	2
18	Управління власною емоційною стійкістю під час виступів.	1	2
19	Віртуальне красномовство: виклики та можливості у цифровому середовищі.	1	2
Модульна контрольна робота		1	
<i>Завдання з перевірки самостійної роботи</i>			2
Всього		30	60

Загальний обсяг 90 год., в тому числі:

Лекції – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Іванова, Г. П. (2015). Публічне говоріння для екскурсовода. Київ: Академія.
2. Гребенюк, О. О. (2018). Мовленнєва підготовка екскурсовода. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
3. Демченко, О. Ю. (2019). Комунікативні компетенції екскурсовода. Київ: Центр учбової літератури.
4. Жуковська, О. В. (2020). Професійна мова екскурсовода. Київ: Літера.
5. Кучер, Г. А. (2017). Мовленнєва підготовка екскурсовода: теорія і практика. Харків: Видавництво НФаУ.
6. Carnegie, D. (2010). *Public Speaking and Influencing Men in Business*. Simon & Schuster.
7. Lucas, S. E. (2021). *The Art of Public Speaking*. McGraw-Hill Education.
8. Zeoli, L. (2017). *The Public Speaking Playbook*. Sage Publications.
9. Bowers, L., & Ochsner, A. (2019). *Effective Communication for Tour Guides*. Routledge.
10. Fisher, W. R. (2018). *Narration as a Human Communication Paradigm: The Case of Public Moral Argument*. University of South Carolina Press.

Додаткові:

1. Ботвина Н.В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови: Навчальний посібник. – К.: АртЕк, 1999.
2. Волкотруб Г.Й. Практична стилістика сучасної української мови. – ТОВ 1998.
3. Глушик С.В., Дяк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери. –К.: Атіка, 2005.
4. Головач А.С. Зразки оформлення документів: для підприємств та громадян. – Донецьк: Сталкер, 1997.
5. Гребенюк, О. О. (2020). Специфіка мовленнєвої підготовки майбутніх екскурсоводів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика, (44), 39-42.
6. Демченко, О. Ю. (2018). Професійна мовленнєва підготовка екскурсовода: сучасний вимір. Мовознавство, (5), 17-22.
7. Жуковська, О. В. (2017). Формування мовних компетенцій майбутніх екскурсоводів в контексті культурологічних знань. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія, (265), 138-144.
8. Іванова, І. С. (2019). Мовні особливості професійного спілкування екскурсовода. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки, (8), 109-113.
9. Кучер, Г. А. (2016). Використання мовних засобів в мовленні екскурсовода. Науковий вісник Чернівецького університету. Філологічні науки, (744), 147-152.
10. Скуратівський Л.В. Українська мова. Елементи практичної риторики. – К.: Освіта, 2004.
11. Стельмахович М. Український мовленнєвий етикет // Народознавство. – 1997. – № 38.
12. Хміль Ф.І. Ділове спілкування: Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2004.
13. Чепіга І.П. Ораторське мистецтво на Україні в XVI – XVII ст. // Українська мова і література в школі. – 1989. – № 10.
14. Шевченко В.П. Мистецтво презентації. – К., 2004.
15. Smith, J. A. (2017). The Art of Public Speaking in Historical Context. *Journal of Communication History*, 42(3), 275-289.
16. Johnson, E. R. (2019). Effective Communication Strategies for Tour Guides: A Case Study Analysis. *Tourism Management Perspectives*, 32, 100-107.
17. Brown, C. D. (2016). The Power of Rhetoric in Historical Narratives: Examining Speeches by Prominent Historical Figures. *Rhetoric Review*, 35(2), 123-139.
18. Martinez, L. M., & Thompson, A. (2020). Adapting Public Speaking Techniques for Virtual Tours and Presentations. *Journal of Virtual Tourism*, 15(2), 87-102.
19. White, P. J. (2018). The Role of Nonverbal Communication in Guided Tours: A Study of Tourist Perceptions. *Journal of Tourist Studies*, 29(4), 34-49.